

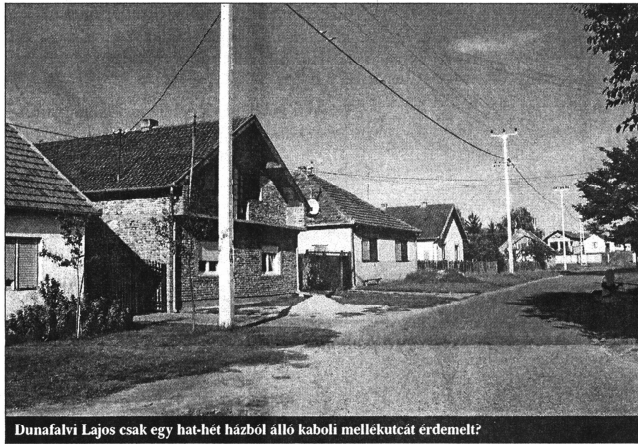
Áldozataink (7.)

Helyreigazítások és adalékok az Áldozataink címmel megjelent cikksorozat adataihoz

A Magyar Szó Hétvége melléklete az elmúlt hetekben hat részben közölte Káty, Tiszakálmánfalva (Budiszava) és Kabol magyar közösségeinek II. világháborús veszteségeiről szóló írásomat.

A kátyi események és a kátyi magyar áldozatok névsora ilyen terjedelemben először került a nyilvánosság elé. A Magyar Szó 2009. augusztus 1-jén, 2-án megjelent számában édesapjára vonatkozó téves adatokra reagált **Dubajić Mária**, akinek édesapja **Bognár János** volt, 1910. április 27-én született Péterváradon, Bognár Imre és Puhálák Rozália gyermekeként. Felesége Korbelly Erzsébet volt, három gyermeket maradt árva. A család nem élhetett hosszú ideig Kátyon, Gulyás Károly plébános csak annyit jegyzett föl róla, hogy asztalos volt, kivégették, születése helyétől, másoktól hallott adatok alapján, Kúltát jegyezte föl, születésének idejét nem tudta senki. A János névben sem volt biztos, mert a tintával

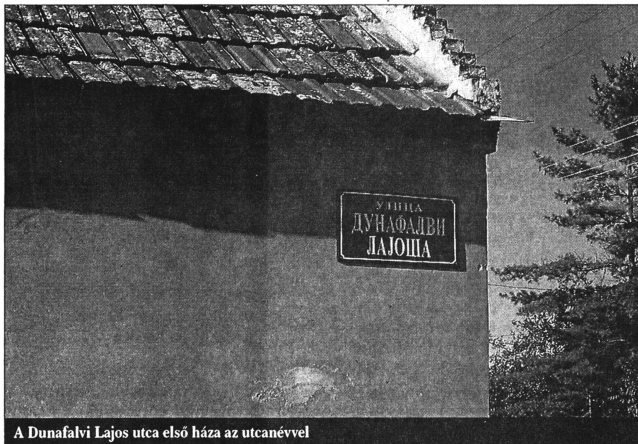
gezték ki, de Sajakgyörgyénből hurcolták őket Kátyra. Kalapáti Erzsébet tájékoztatott, hogy **Mészáros Mihály** az ő édesapja, aki 1905. április 13-án született Temerinben, a család 1944-ben Kátyon élt. Mészáros Mihály vallásos és szorgalmas ember volt, idénymunkás, napszámos. Első felesége Salamon Teréz, akitől három gyermeke született, annak halála után Barna Máriaival kötött házasságot, és még két gyermekük született. Tehát Mészáros Mihály kivégzése után öt gyermek maradt apa nélkül. Kalapáti Erzsébet volt az ötödik gyermek, néhány hónapos. Mészáros Mihály háziépítésbe kezdett Kátyon, ezért a család Morvai Ferenc házában lakott, aki szintén a kivégzettek listáján van.

Dunafalvi Lajos csak egy hat-hét házból álló kaboli mellékcútcát érdemelt?

írt Bognár János név alá ceruzával és kérdőjellel a József nevet is följegyezte. Megkísértem tisztázni az adatokat, de az egyházi könyvekben sem a születettek, sem a házasságok kötöttek, sem az elhunytak között nem találtam adatot a Bognár családról. A plébános úrnak valószínűleg nem volt lehetősége a teljesen valós adatokhoz hozzájutni. Azzal viszont, hogy egyáltalán följegyezte Bognár János nevet, hozzájárult ahhoz, hogy az áldozat leányának segítségével sikerült pontosítani és teljessé tenni a kivégzett édesapa adatait. Köszönöm, hogy jelentkezett a szerkesztőségnek, és kijavította a téves adatokat.

Ezek szerint Mészáros János nevezetű egyént nem végeztek ki Kátyon. Gulyás Károly plébános úr, sőt adatközlői sem ismerték közelebbről a nem hosszú ideje Kátyon élő családot, és valószínűleg ezért írta csak ceruzával és kérdőjellel Mészáros Mihály és János nevet is. Az egyházi könyvekben sem a születettek, sem a házasságok kötöttek, sem az elhunytak között nem találtam semmilyen adatot a Mészáros családról, ami szintén azt mutatja, hogy rövid ideig éltek Kátyon. Kalapáti Erzsébet az édesanyjától hallottak alapján megerősítette azt az információt, hogy a kátyi magyarokat tömegestül a Duna felé

A Dunafalvi Lajos utca első háza az utcanévell

A Magyar Szó ugyanazon számában megjelent kátyi adatokat pontosította az újvidéki **Kalapáti Erzsébet** is. A kátyi kivégzett magyarok között a 16. szám alatt Mészáros Jánost és Mihályt említem, hogy őket a kátyi határban vé-

hajtották kisgyermekkel együtt. Éppen úgy, mint a tiszakálmánfalvi férfiak nagy csoportját Titelen a Tiszánál, a kátyi magyarok Duna felé kísért tömegét is egy orosz tiszt, aki mellesleg nő volt, mentette meg, mert nem adott hitelt a

Kaboliak és kaboli születésűek beszélgetése a '44-45-ös eseményekről, közös ismerősökről és rokonokról. A képen balról jobbra Bozsoki János 86 éves kaboli lakos, Babi József, aki Tiszakálmánfalván él, Bozsoki Jánosné és Horvát Orbán, a kivégzett felsőkaboli Horváth Mihály bíró Újvidéken élő fia.

csoportot kísérő partizánok állításának, hogy a vesztőhely felé kísért nők, idősek, fiatalok és kisgyermekek valamennyien fasiszták.

Mire a magyar családok visszaértek házaikba, családottan, de beletörőde a helyzetbe (ugyan kihez is fordulhattak volna panasszal) megállapították, hogy házaik nagy része ki van rabolva. A szomszédok, a falubeli szerbek tehát cleve arra számítottak, hogy ők már nem térnek vissza családi fészkeikbe.

Köszönöm Kalapáti Erzsébetnek, hogy kijavította a közölt adatokat, és az általános helyzetképet is kibővítette az általa ismert információkkal. Ezzel viszont továbbra is tisztázatlan marad a Mészáros Mihály és János Gulyás Károly által ceruzával írt nevek után következő, már tintával bejegyzett szöveg, hogy „Gyurgyevo községből két ismeretlen magyar elhurcolták, és a kátyi határban kivégezték őket”. Ezzel az adattal viszont keutovel növekszik a Kátyon kivégzett magyarok száma, de a bizonyítékok biztosítása, felderítése további kutatómunkát igényel.

A cikksorozat kaboli részében (Magyar Szó, augusztus 29., 30.) a bíróság által rabságra ítélt **Babi József** adatait helyreigazította fia, a Tiszakálmánfalván élő, apja nevével viselő **Babi József**. Édesapja nem 1917-ben, hanem 1914-ben szüle-

akasztotta magát. A „felszabadulás” napjaiban pedig **id. Turucz Jánosné**t, az újvidéki születésű Palásty Magdolnát a titeli katolikus templomból kijövet botokkal agyonverték a titeli partizán nők. A titeli katolikus temetőben vannak eltemetve a főbejárttól jobbra lévő családi sírboltban.

Kéziratom leadása után változás történt **Igor Pavličić**, Újvidék Város polgármestere által kinevezett azon bizottság élén, amelynek feladata, hogy összeállítsa az 1941–1945 közötti háborús büntények áldozatainak listáját, tekintet nélkül nemzeti és vallási hovatartozásukra. A bizottság elnöke, dr. Ranko Končar lemondott, de vállalta a helyettes elnöki tisztséget. Az elnök az eddigi elnökhelyettes, Dalibor Rožić lett. A bizottság tagjai még Mr. Svetozar Bošković, dr. Branislav Rističević docens, Aleksandar Veljić, Dragana Latinović, Olga Andrási és jómagam. Evi szabadságom ideje alatt a bizottság megtartotta első ülését, amelyben főleg szervezési kérdésekről döntöttek, többek között arról, hogy hozzáfordulnak minden olyan intézményhez és egyénhez, amelyek illetve akik adatokkal rendelkeznek. A bizottság elnöke értesített, hogy szeptember végén újból összeül a testület. Csak akkor tudom majd felmérni, hogy mit is várha-

A kátyi magyarok Duna felé kísért tömegét is egy orosz tiszt, aki mellesleg nő volt, mentette meg, mert nem adott hitelt a csoportot kísérő partizánok állításának, hogy a vesztőhely felé kísért nők, idősek, fiatalok és kisgyermekek valamennyien fasiszták. Mire a magyar családok visszaértek házaikba, családottan, de beletörőde a helyzetbe (ugyan kihez is fordulhattak volna panasszal) megállapították, hogy házaik nagy része ki van rabolva

tett, és nem 10 év, hanem 20 év börtönbüntetés-re ítélték, amelyből valamivel több mint 10 évet letöltött, főleg a mitrovicai börtönben.

Az elmúlt hétfőn a már említett **Babi Józseffel** és az Újvidéken élő **Horvát Orbánnal**, a kivégzett felsőkaboli bíró, **Horvát Mihály – Miskela** fiával együtt újból Kabolon jártam. Sok új részlet hallottam tőlük. Horvát Orbán megírta az általa ismert, vagy édesanyjától és nagypapjától hallott háthorizontató történeteket. Ezekkel én nem foglalkozom. A lényeg az, hogy útítársaim megmutatták a Dunafalvi Lajos nevével viselő utcát, amit eddig elmulasztottam megtenni. Családottan állapítottam meg, hogy Dunafalviról egy hét házat számláló kis mellékcútcáskát neveztek el.

Ezek után úgy gondolom, hogy még nagyon sok víznek kell lefolyni a Dunán, míg az olyan hősöknek tekinthető egyéneknek, mint Dunafalvi Lajos csendőrpáncsnok, Horvát Mihály felsőkaboli és Molnár Andor alsókaboli bíró, szobrot emeljenek Kabolon. Nagyon-nagyon messze vagyunk ettől.

Az Újvidéken és Kanadában élő **N.B.K.**, habár nem tartozik a három falu magyar közösségeinek 1944/45-ös történetéhez, szükségét érezte, hogy a Sajak vidékéhez tartozó Titelen három rokonának sorsát elmondja. **Ifjú Turucz János** határavadász őrszervezőt 1943. november 21-én megölték a partizánok. **Id. Turucz Jánost** annyira bántotta fia halála, hogy bánatában föl-

tunk, magyarok és nem magyarok, a bizottság munkájától. Öszintén szólva, az eddigi tapasztalatok alapján, nem táplállok nagy reményeket az eredményeket illetően.

Mint általában, az ilyen cikksorozatokban is előfordulnak sajtóhibák. Csak egyetlen helyen változtat a sajtóhiba a megjelent szöveg lényegén és értelmén a Magyar Szó augusztus 15., 16-ai számában, a bevezető szakasz második részében, amely így hangzik: „Az első öt férfi népbírósi ítélet, a hatodik katona bíróság ítélete alapján végezték ki, akik budiszavainak írtak be, de Gulyás Károlyt sehol sem említik és a faluban sem ezidáig nem emlekeztek rá senki”. Gulyás Károly nevének csak a „t” betűt kell elhagyni, mert mostani formájában a szöveg olyan értelmet kap, mintha Gulyás Károly a kaboni bíróság ítélete alapján kivégeztetett egy lenne.

Végül tisztelettel adozom Gulyás Károly plébános úrnak, és köszönetet mondom az adatközlőknek, mindazon egyéneknek, akik bármilyen módon, különböző formában, történetekkel, kiegészítésekkel, helyreigazításokkal, utalásokkal hozzájárultak ahhoz, hogy a kátyi, a tiszakálmánfalvi és a kaboli 1944/45-ös eseményekről szóló cikksorozatunk alapul szolgálhasson a további, remélhetőleg most már levéljárati kutatásokkal bővített munkának. Minden további kiegészítést, újabb, eddig ismeretlen adatokat megfelelő helyen belefoglalom kéziratom eredeti szövegébe.

■ GALAMBOS László